

УДК 37.091.33(076)

Кміть О. В.

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті уточнюються сутність поняття професійної компетентності вчителя англійської мови дошкільного навчального закладу та її зміст.

Ключові слова: професійна компетентність, ключові компетентності, базові компетентності, спеціальні компетентності, вчитель англійської мови дошкільного навчального закладу.

Процес глобалізації, входження України до світового освітнього простору, її участь у Болонській конвенції висуває високі вимоги до володіння іноземною, зокрема, англійською мовою. З метою досягнення нової якості загальної освіти у багатьох державних і приватних дошкільних закладах вводиться навчання англійської мови дітей віком 4-6 років на загальній або факультативній основі, що свідчить про потребу у спеціалістах, компетентних у галузі раннього навчання іноземної мови. Таким чином, існує соціальне замовлення на підготовку компетентних педагогічних кадрів, готових запроваджувати інноваційні моделі у дошкільну освітню практику.

Проблема формування професійної компетентності педагогів вивчається такими вченими, як: Б. С. Гершунський, Н. В. Кузьміна, Д. Равен, У. Хутмахер, Б. Оскарссон, М. Уоллес та інші. Велика увага приділяється питанням підготовки професійно компетентних учителів іноземної мови (С. П. Шатілов, І. О. Зимня, Ю. І. Пассов, Н. В. Баграмова, Н. Д. Гальскова, О. Б. Бігич, Н. В. Харитоновна). У галузі дошкільної освіти ведуться дискусії про вдосконалення підготовки педагогічних кадрів (Н. В. Маслова, Т. М. Бабунова, В. М. Карташова, Н. Л. Московська, Т. М. Шкваріна, К. С. Мітюшова, С. В. Будак), в тому числі вчителів англійської мови зі спеціалізацією раннього навчання.

Так, дослідження В. М. Карташової, Н. Л. Московської спрямовані на формування професійних умінь у майбутніх вихователів для навчання дітей іноземної мови в дошкільному навчальному закладі. В. М. Карташова докладно розкриває теоретичні засади формування професійних іншомовних умінь і професійних якостей майбутнього вихователя, обґрунтовує необхідність ранньої професіоналізації у процесі викладання іноземної мови для першокурсників [4]. Предметом дослідження Н. Л. Московської є інтегративний підхід до підготовки вчителя англійської мови на факультеті дошкільного навчання. Автор стверджує, що інтегративний підхід забезпечує актуалізацію знань, навичок і вмінь студентів, сприяє максимальному використанню можливостей названого факультету для професійного становлення майбутніх фахівців з іноземної мови [6].

Т. М. Шкваріна досліджує підготовку студентів педагогічних училищ до навчання дошкільників англійської мови. Дослідниця визначила провідну педагогічну умову успішної підготовки студентів педучилища до навчання дітей англійської мови, а саме: наявність у них базового рівня підготовки з англійської мови. З-поміж інших умов автор виокремлює: врахування лінгвістичних здібностей студентів, мотивів вибору вказаної спеціальності; поділ навчального матеріалу на структурно-модульні цикли; поетапну концентричну організацію програмного матеріалу; включення до заняття з англійської мови змісту, форм і прийомів навчання дошкільників; моделювання на заняттях різних видів педагогічної діяльності [7].

С. В. Будак визначає професійну компетентність вчителя англійської мови дошкільного навчального закладу як інтегральне новоутворення особистості педагога, що характеризується сукупністю теоретичних, лінгвістичних, країнознавчих і методичних знань з іноземної мови; сформованістю іншомовних мовленнєво-комунікативних умінь і навичок спілкування з дітьми дошкільного віку; застосуванням стратегій і тактик іншомовної поведінки, що забезпечують успішне навчання дітей іноземної мови; наявністю високого рівня ефективної професійної діяльності, а також сприяє подальшому самовдосконаленню і самореалізації особистості педагога в його професійній діяльності [3, с. 34].

К. С. Мітюшова вважає, що структура професійної компетентності вчителя англійської мови дошкільного навчального закладу складається з ключових, базових і спеціальних компетенцій. Ключові компетенції, що забезпечують успішне існування у сучасному суспільстві і зумовлюють успішну професійну самореалізацію, властиві молодому спеціалісту незалежно від його професійної діяльності. Базові компетенції відображають готовність спеціаліста до професійної педагогічної діяльності. До них відносяться педагогічна, психологічна, комунікативна, дослідницька, рефлексивна, творча, організаційно-проектувальна компетенції. Спеціальні компетенції характеризують професійну діяльність

спеціаліста в рамках окремого предмета і відображають його вузьку специфіку. Вони включають методичну, мовленнєву, прикладну, ігрову, акторську, адаптивну, музикальну компетенції. Процес формування професійної компетентності вчителя англійської мови дошкільних закладів буде результативним за таких умов:

- базові та спеціальні компетенції формуються на основі інтегрованого курсу "Раннє навчання англійської мови", що передбачає поєднання англійської мови з предметами естетичного циклу (музикою, драмою, образотворчим мистецтвом, літературою, прикладним мистецтвом та іншими);

- професійна компетентність студентів носить прикладний характер і реалізується на практиці;

- забезпечується практична спрямованість педагогічної діяльності, що включає використання наочності, практичної адаптації, творчого підходу, застосування принципів побудови педагогічного процесу в дошкільному закладі;

- використовується педагогічна рефлексія, що відображає рівень сформованості базових і спеціальних компетенцій та дозволяє коригувати процес їх формування.

Інтегрований курс "Раннє навчання англійської мови" включає комплекс педагогічних ситуацій та професійно-спрямованих вправ, які носять прикладний характер і дозволяють здійснювати професійну діяльність в умовах, що імітують реальну ситуацію [5].

Аналіз указаних досліджень свідчить про те, що науковці по-різному трактують поняття професійної компетентності вчителя іноземної мови дошкільного навчального закладу, мають різні погляди щодо її змісту, кількісного складу, номенклатури складників, рівневої організації. Саме тому, на нашу думку, питання щодо змісту професійної компетентності вчителя англійської мови дошкільного навчального закладу потребує узагальнення та систематизації.

Отже, ця стаття присвячена уточненню структури та змісту професійної компетентності вчителя англійської мови дошкільного навчального закладу. Актуальність визначеного питання обумовлена тенденціями реформування педагогічної освіти, її стандартизації на основі компетентнісного підходу.

Під професійною компетентністю вчителя англійської мови дошкільного навчального закладу, вслід за Е. Г. Азімовим та А. М. Щукіним, ми розуміємо здатність педагога до успішної професійної діяльності [1]. Крім того, ми поділяємо точку зору Н. В. Баграмової про те, що професійна компетентність вчителя англійської мови є сукупністю ключових, базових і спеціальних компетентностей, які утворюють її структуру [2].

Далі вважаємо за потрібне уточнити зміст професійної компетентності вчителя англійської мови дошкільного навчального закладу. Відповідно, її ключовий компонент містить п'ять груп ключових компетентностей, що були визначені Радою Європи. Оволодіння ними є основним критерієм якості освіти будь-якої людини, незалежно від виду професійної діяльності. До них відносяться такі компетентності:

- політичні, соціальні компетентності;

- компетентності, що стосуються життя людини в полікультурному світі;

- компетентності, що стосуються володіння усним і письмовим спілкуванням;

- компетентності, що пов'язані з реаліями сучасного інформаційного суспільства, яке вимагає навичок володіння новими технологіями;

- компетентності, що реалізують здатність і бажання вчитися все життя як основу безперервної підготовки в професійному аспекті, а також у суспільстві й особистісному плані.

Базові компетентності властиві спеціалістам, які працюють у професійно-педагогічній сфері діяльності, зокрема у дошкільному навчальному закладі. Цей компонент включає такі компетентності:

- педагогічну компетентність;

- психологічну компетентність;

- україномовну професійну комунікативну компетентність, що забезпечує процес педагогічного спілкування на занятті;

- рефлексивну компетентність;

- дослідницьку компетентність;

- конструктивно-проектвальну компетентність;

- організаційну компетентність;

- творчу компетентність.

Спеціальними компетентностями володіють фахівці, які забезпечують англійськомовну освіту дошкільників. Спеціальні компетентності представлені такими видами:

- методичною компетентністю;

- англійськомовною професійною комунікативною компетентністю, яка включає мовну, мовленнєву, соціокультурну, соціолінгвістичну, лінгвокраїнознавчу;

- філологічною компетентністю;

- професійною інформаційною компетентністю;

- ігровою компетентністю;

- акторською компетентністю;

- адаптивною компетентністю;
- музикальною компетентністю.

Кожна із названих компетентностей представлена відповідними професійними знаннями, навичками та вміннями, які повинні цілеспрямовано формуватися в умовах, максимально наближених до реальної професійної діяльності вчителя англійської мови дошкільного навчального закладу.

Таким чином, уточнені структура та зміст професійної компетентності вчителя англійської мови дошкільного навчального закладу створюють сприятливі передумови для якісної підготовки педагогічних кадрів зазначеного профілю.

Використані джерела

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Словарь методических терминов / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – СПб. : Златоуст, 1999. – 472 с.
2. Баграмова Н. В. Использование результатов НИР для поаспектного развития профессиональной компетенции студентов языковых факультетов педагогических вузов / Н. В. Баграмова, М. К. Колкова, И. П. Шишкина // Подготовка специалиста в области образования. – СПб., 1999. – Вып. 7. – С. 187–197.
3. Будак С. В. Формування готовності студентів до іншомовної діяльності з дошкільниками : монографія зі спецпрактикумом у двох книгах / С. В. Будак. – К. : Видавничий Дім "Слово", 2008. – 288 с.
4. Карташова В. М. Педагогические условия подготовки студентов к обучению дошкольников иностранному языку : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / В. М. Карташова. – М., 1991. – 16 с.
5. Митюшова Е. С. Формирование профессиональной компетентности учителя английского языка дошкольных учреждений : автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Е. С. Митюшова. – Новосибирск, 2010. – 24 с.
6. Московская Н. Л. Интегративный подход к подготовке воспитателя с правом преподавания иностранного языка в детском саду на дошкольном факультете педагогического института: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Н. Л. Московская. – М., 1994. – 18с .
7. Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку (програма, методичні рекомендації) / Т. М. Шкваріна. – Х. : Видав. гр. "Основа", 2004. – 176 с.

Кмить Е. В.

СОДЕРЖАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ДОШКОЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В статье уточняются сущность понятия профессиональной компетентности учителя английского языка дошкольного учебного заведения и ее содержание.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, ключевые компетентности, базовые компетентности, специальные компетентности, учитель английского языка дошкольного учебного заведения.

Kmit' O. V.

PRE-SCHOOL TEACHER'S OF ENGLISH PROFESSIONAL COMPETENCE CONTENT

In the article the essence of the notion pre-school teacher's of English professional competence and its content are specified.

Key words: professional competence, key competence, basic competence, special competence, pre-school English teacher.

Стаття надійшла до редакції 20.09.14